

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Za novega človeka

Evropski dogodki kažejo, da stojimo pred novo dobo. Strašna je za človeštvo preizkušnja, v katero stopamo s hitrimi koraki. Nihče še ne ve, kako daleč bo šel razvoj medsebojnega kravega obračunavanja, še manj pa kdo ve, kakšen bo konec zaloigri, ki jo je človeštvo nastopilo.

Marsikateremu je razvoj družabnega življenja kazal težke slutnje, kam drvi človeštvo, in da bo prej ali slej moralo priti do težkih dogodkov, ki bodo sedanjemu človeku pokazali popolnoma novo smer udejstvovanja.

Komaj 20 let je minilo po svetovni vojni in niso bile še ozdravljene vse zadane rane, že stojimo v novi, ki po vseh vidikih kaže, da bo mnogo strašnejša od minule. To žalostno dejstvo nam zgovorno dokazuje, da smo se iz prestanega trpljenja v letih od 1914. do 1919. prav malo ali pa celo nič naučili. Namesto da bi spoznali težko krivdo, ki je vodila človeštvo v medsebojno obračunavanje, smo zaživeli življenje stare poti, ki je znova začelo razkrajati človeštvo in mu pripravljati težke propade, preko katerih ni mogel prepeljati več družbe noben svarilen klic niti papeža Pija XII., niti predsednika Roosevelta, niti kralja Leopolda. Vsaka pametna in svareča beseda pred prvim topovskim strelom je bila brezuspešna. Strašna zaslepljenost in težka krivda, ki se je ne da več izbrisati z modro in svarilno besedo božjega namestnika na zemlji in odgovornih činiteljev držav, ampak se jo mora izbrisati samo s krvjo, solzami in trpljenjem.

Kdor je v povojni dobi delal poln dobre volje v delavskem gibanju, ta je lahko najbolj jasno in razločno sledil usodni poti človeštva. Tako jasno tega usodnega razvoja ni mogel opazovati ne industrijalec, ne obrtnik, ne kmet, ker je bila za vse te ideološka stran človeške družbe postranskega pomena in so se predvsem pečali s svojimi gospodarskimi vprašanji bodisi v ožjem ali širšem pomenu. Ta ideološki razvoj družbe je zasledoval lahko le izobražen delavec, ker je bilo njegovo življenje nujno vezano s pozitivnim družabnim napredkom. Ker je bil ta socialni napredek v povojni dobi, razen prvih nekaj let, negativen, so nastopali že prvi znaki nezdravega gibanja. Pomanjkanje pravicoljubnosti in resnicoljubnosti v duhovnem in stvarnem življenju človeške družbe je peljalo preko osnovnih načel demokracije v avtoritarizem, ki je občutno prizadel zdrav, svoboden in demokratičen razvoj v posameznih državah. Mi smo nešteto opozarjali na zle posledice avtoritarnega duha v posameznih državah, pa so si neki krogi pri nas lastili dolžnost, da nas zaradi tega napadajo. Kljub temu smo imeli prav, kajti zle posledice niso izostale.

Pravičnost in poštenost med ljudmi je zamrla. Drug drugemu ne zaupa, drug drugega izkorišča do skrajnosti, ni ljubezni, ni pravičnosti. Svobodna delavska gibanja, ki so pravi demokratični odraz ljudske volje, so ovirali v svojem delu, ponekod celo likvidirali itd. Kakor Mojzesove table na gori Sinaj, je stala na človeštvo največja božja zapoved: »Ljubi Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe«. Toda človeštvo se ni zmešalo za drugi del te zapovedi, ki je enak prvemu, in ker ni izpolnjevalo te, je zapustilo tudi prvi del in se tako dejansko odločilo od Boga. Preko osnovnih načel krščanstva je drvelo v

Resno vprašanje

Zaradi političnih razmer v Evropi nastaja v gospodarstvu zastoja. V kolikor gre tu za surovine, ki jih je treba uvažati, in izdelke za izvoz, je to povsem razumljivo, da bo trpelo pri tem delo in proizvodnja. Toda poleg teh težav, ki so v takih razmerah neizbežne, pa se ustvarjajo nove, ki le še bolj ovirajo normalen potek gospodarstva. Namesto, da bi kolikor mogoče mirno presojali dogodke in si prizadevali ohraniti mirno kri, razburjajo nekateri z vsemi mogočimi vznemirljivimi vestmi ljudi. Posledica tega je, da v zadnjem času kupčija enostavno zastaja.

Konzument, katerega večino tvorijo ravno delovni stanovci, zaradi teh nesigurnih razmer ne kupuje več raznih potrebščin kot sicer. Vsak samo čaka, kaj bo. Tako nekdo ne kupi čevljev, drugi obleke, tretji je ustavil zidanje hiše itd. Tako je naredilo v zadnjem času več ljudi, lahko rečemo, da skoraj vsak pri kaki stvari.

In posledica? Čevljarji, krojači, tekstilne tovarne, opekarnice, zidarji in še drugi obrtniki so izgubili delo in naročila.

Razumljivo, da temu slede odpusti delavstva. V nekaterih obratih so odpusti že nastopili, v mnogih pa so delodajalci skrajšali delovni čas. Zaradi tega veliko delavcev malo ali nič več ne zasluži. Tovarnarji, trgovci in obrtniki ne morejo prodajati svojih izdelkov, ker delavstvo nima denarja. Tako gre zadeva vedno dalje in globlje v brezposelnost in revščino. Ako se enkrat tovarniška kolesa ustavijo, jih je težko zopet pognati. Zato s tem, kar danes mnogi delajo, naravnost pomagajo ustvarjati take razmere.

Pri vsem tem pa bo seveda največ trpel zopet delovni človek. Tovarnarji, trgovci in tudi drugi pridobitni stanovci imajo vedno kako rezervo za hude čase. Delavec te nima. Ta živi od danes do jutri. Kar je danes zaslužil, jutri porabi. Čim izgubi delo, in teden dni nima rednega dela in dohodkov, je v družini beda in pomanjkanje.

Z vsemi mogočimi razburljivimi vestmi, da se bo, ne vemo kaj vse zgodilo, nastaja nevarnost, da začnemo rušiti sami sebe. Ako se enkrat začne, potem ne bo sile, ki bi pot navzdol ustavila. Takšne vesti so kakor hudournik, ki ob nevihti iz nedolžnega potočka zbere skupaj ogromne množine vode, ki drvi v dolino in mimogrede uničuje vse, kar se ji stavlja na pot.

Gotovo je, da bodo marsikje nastopile, deloma so že nastale, velike težave. In prav zato, da jih bomo lažje premostili, je zelo važno, da ne ustvar-

materializem, koristolovstvo in za zemskimi dobrotami. Tako je človeška družba postajala Babilon, za katerega je nujno potrebno, da se podre in zgradi nova stavba, sloneča na pravici in resnici.

Letos je naše gibanje praznovalo 45-letnico obstoja. Življenjska sila tega gibanja je bila in bo velika papeška socialna okrožnica »Rerum novarum«. Ko bi se katoličani v Evropi dosledno ravnali po tej veliki okrožnici, prav gotovo bi katoličani po velikem številu, kakor nas je v Evropi, zelo odločilno vplivali na razvoj družbe po svetovni vojni in lahko bi marsikaj zavrlji ali pa tudi spremenili, da bi bil socialni in po njem tudi politični po-

jamo še novih težav in to še takih, ki so brez vsakih stvarnih potreb in podlage.

So in tudi bodo nekateri, ki bi radi iz teh razmer kovali zase dobiček in kapital. Vsi taki pa prav gotovo spadajo pred sodišče za zaščito države z navijalci vred. Časi so namreč preveč težki in resni, da bi kdor koli mogel in smel uganjati verižništvo, ki je tako cvetelo pred leti v svetovni vojni.

Pa še nekaj je važno! Nekateri razširjajo mnenje, da so sedaj tudi delavske strokovne organizacije nepotrebne, češ, saj bo itak vsega kmalu konec. Kar velja za gospodarstvo, drži še bolj tudi za strokovne organizacije. Čim bi delavec te opustili, bodo sledila še večja zniževanja plač in krajšanje zakonitih pravic, kot se je to vršilo doslej. Zato v tem pogledu

nobene popuščenja! Še bolj je treba strniti vrste in skrbeti, da homo vsako težavo, pa tudi krivico, naj se pojavi kjer koli, dobro proučimo in ugotovimo, ali je stvarna in upravičena in ali ni morda uprizorjena samo zato, da bi se nekdo z njo okoristil.

Zato bodo v tem času imele delavske strokovne organizacije dvakrat večje in težje delo. Kadar so namreč težave največje, je treba sile toliko bolj strniti. Le na ta način bo namreč mogoče prebroditi te težke dogodke zadnjih dni. Zato kolikor mogoče mirno presojamo in ne delajmo sami sebi nepotrebnih težav.

Oblast pa prosimo, da v vsakem primeru v celoti zaščiti delavstvo in v polni meri upošteva zakonite delavske strokovne organizacije, da ne bo nikdo mogel na kakršen koli način izrabljati položaja v svojo lastno korist in na škodo delovnega ljudstva. To vprašanje je silno važno in ima lahko nedogledne posledice.

„Tisti, ki da več“

Pod tem naslovom je glasilo Katoliške akcije za delavce »Mi mladi delavci« prineslo zelo aktualen članek, ki ga prav radi v celoti prinašamo zato, ker popolnoma odgovarja današnjim razmeram in osvetli tisto rano v delavskih gibanjih, ki je največja nesreča za plodno in uspešno delo na socialnem polju. Članek se glasi:

»V večji gručici je stal mlad dvajsetletni fant. Po obnašanju sodeč je bil delavec. V žepu je imel zadnjo številko »Slovenca«, na prsni znak fantovskega odseka.

»Kaj pa tole nosiš v žepu,« mu reče kako leto mlajši tovariš. »Nisem vedel, da bereš take traparije.«

»Saj ne berem, le takole danes sem slučajno dobil v roke,« se opravičuje oni in vzame iz žepa list ter ga zaluča proč.

»Pa tale znak? Je mar tudi ta prišel slučajno na tvoje prsi?«

»Priatelj mi ga je dal.«

»Se mi je zdelo, da ti nisi »farski!«

»Seveda nisem! Name se moreš vedno zanesti,« reče oni, vzame znak s prsi in ga vrže pod noge.

Kako malo je treba danes, da se zataji svoje mišljenje, svoje ideale. Pri nekaterih je dovolj beseda, zasmehljiv pogled, pri drugih pikra opazka, kletev, pri tretjih denar in služba.

Poznam ljudi, ki so bili pred letom dni idealni, vsaj govorili so tako, borili se za pravice delavcev, vsaj zdelo se je tako, pa so prišli do »koriteca«,

denarci se stekajo v njihove žepce in takoj so pozabili, da se imajo prav za prav zahvaliti delavstvu za svoj položaj. Ena sama misel jih še navdaja: Zdaj sem pri zlategem viru, fant, črpaj iz njega hitro in obilno, ker ne veš, če ti ne bo jutri odklenkalo. Kje so njihovi obeti? Kje njihova zavest? Za srebro in zlato so prodali svoje delavske ideale, za zlato bi prodali svojo katoliško zavest!

Mar naj bodo taki voditelji delavcev? Ne! Takih nočemo! Kdor hoče biti voditelj delavcev, mora biti ne-sebičen, čistih rok in čiste vesti, ne sme siliti h koritu, marveč mora pozabiti nase in in delati za druge. Podoben mora biti sveči, ki sebe uničuje, da drugim svetli!

Pa takim pravijo tepci! Res! Kdor tako govori, pritrjuje tistim, ki imajo delavske pravice in ljubezen do bližnjega le na jeziku, v resnici pa vidijo le sebe! Kdor tako govori, se strinja popolnoma z laži-voditelji delavstva, ki po hrbitih delavcev lezejo do korit in se pri polnih skledah smejejo lačnim in raztrganim.«

—o—

Vsakdo, ki bo ta članek prečital, bo takoj vedel, kam meri. Mi prav tako pravimo: »Mar naj bodo taki voditelji delavcev? Ne! Takih nočemo! Idealizem, ki je vodil »Jugoslovansko strokovno zvezo«, je v največjem nasprotju s takim izrabljanjem delavstva. Zato smo se vedno in se tudi bomo borili proti takim verižnikom z delavskimi žulji. Vemo za ljudi, ki so hoteli biti idealni in požrtvovalni pred leti v naši JSZ, pa so zaradi zlata in srebra naenkrat premenjali svoje »mišljenje«, ustanovili nekaj novega in od tam pljuvali nazaj na svoje bivše zveste in požrtvovalne tovariše, ki jih tudi zlato in srebro ni omamilo.

Hvala Bogu, da se, kakor kaže pričujoči članek, jasni enkrat tudi izven najožjega kroga »Jugoslovanske strokovne zveze«.

V viharju se izkaže, kdo je trden in možat.

Strokovna poročila

✦ Ivan Jakopič

V sredo 13. septembra tega leta je umrl tovariš in nekdanji soborec za zboljšanje delavskega položaja po krščanskem socializmu Ivan Jakopič, sedaj inkasant Vzajemne zavarovalnice v pokoju. Pokojni Jakopič je bil leta 1894. v prvih vrstah med ustanovitelji »Slovenskega kat. delavskega društva« in pozneje »Krščanske socialne zveze« in Konzuma. Bil je tudi v odboru za nabavo delavskega prapora sv. Mihaela, katerega nosilec je bil dolgo vrsto let ob raznih prilikah, in to tudi še tedaj, ko so prapor zavzeli drugi ljudje. Pri njegovem pogrebu tega prapora nismo opazili. Jakopič je bil delavec v Cinkelnovi tovarni za kavino umrlim Kupcem organiziral delav-

stvo v kršč. socialni organizaciji. Kot odbornik delavskih društev v Ljubljani je bilo zelo delaven. Nekaj časa je bil tudi odgovorni urednik delavskega lista »Glasnik«. Bil je tudi govornik in vnet pospeševalec krščanskega socialnega delavskega gibanja. Govoril je na raznih shodih širom naše domovine. Ko se je ustanovila Vzajemna zavarovalnica, je prešel v njeno službo kot služitelj, ki je poleg del v pisarni pobiral tudi zavarovalnino pri zavarovancih. Ker je imel v zavarovalnici mnogo posla, je moral prenehati z društvenimi posli, toda načelno je ostal naš somišljenik. Poleg vsega drugega je bil veren katoličan, ki ni o tem kričal, pač pa vršil krščansko življenje! Naj počiva v miru! J. G.

O upravi Delavske zbornice

Po uradniškem staležu jugoslovanskih Delavskih zbornic, so že mnogo zabavljali. Mnogokrat brez razumevanja stvarnega položaja. Ta pa nam pravi, da je prišlo do nameščenstva zbornic, kakršno je, ker so imele marksistične strokovne organizacije na področju vseh zbornic prevladujoč položaj, v srbskih pokrajinah pa so bile celo edine ali pa se je vsaj okrog njih zbiralo vse zavednejše delavstvo. Drugače misleče delavstvo se za svojo zbornico — izjemo tvorijo Slovenija s Hrvaško in Dalmacijo — ni brigalo dosti. To so nazorno pokazale zadnje tajne volitve v Delavske zbornice. Tako je razumljivo, da so marksisti izkoriščali Delavske zbornice tudi za svoje gibanje in širili preko njih med delavstvom svojo ideologijo. Zato so videli nepoučeni delavci v zbornicah povsem nekaj drugega, kar bi dejansko morale biti po duhu zakona. Toda tega položaja in napak pri vodstvu zbornic niso zakrivali samo marksisti, temveč tudi vsi oni, ki se za delavstvo niso brigali, temveč so ga prepustili marksističnemu vplivu. Srbski narodni krogi bi brez dvoma lahko napravili poizkus z narodno organizacijo že kmalu po vojni in ne šele 17 let kasneje (Jugoras). Potem vsekakor nameščenstva staleža delavskih zbornic ne bi sestavljali samo marksistični strokovni tajniki, temveč bi pripadali več ali manj ljudem raznih smeri.

Kritiki starega nameščenkega staleža trdijo, da ležijo vse njegove napake v tem, ker je brez šolske izobrazbe. Zahtevajo, da morajo priti v nameščenški kader ljudje z maturami; hočejo nekako take razmere, kot vlada v državnem ali kakem drugem javnem uradniškem ustroju, birokraciji.

Pri presoji teh vprašanj je treba ubrati pravo, da ne rečemo, novo pot. Dober nameščenec Delavske zbornice more biti samo človek, ki pozna stiske delavskega življenja in ki pozna zelo dobro tudi borbo delavske strokovne organizacije za zboljšanje tega življenja. Za vse to pa ni potrebno v prvi vrsti šolsko spričevalo, temveč te-

sen stik s celotnim delavskim življenjem, poznavanje gospodarskih razmer, socialno-politične zakonodaje ter volja pomagati delavstvu. Kdor nima prirojene razumnosti, si ne more pridobiti tega. Kdor pa ima tako razumnost, si lahko vedno pridobi tudi šolsko spričevalo in s tem priznanje, ki je nekaterim neizogiben dokument za obstoj »inteligence«. Razen tega mora biti nameščenec Delavske zbornice, na katero so oprte kritične oči, mnogo bolj kot na kako drugo ustanovo, pošten in moralno čist vsaj toliko, kolikor se je to zahtevalo v poganskem razuzdanem Rimu, če komu že ne prija naglaševanje krščanske morale, in končno toliko širok, da ne bo pri uradnem občevarju z delavci vedno kazal svoje usmerjenosti tako, da nihče ne bo imel vtisa, da je delavska zbornica organ kake organizacije.

Od takih nameščenec Delavske zbornice bi naše delavstvo imelo zares mnogo pridobitev, saj bi to bili srđiti borci za njegove pravice. Odločno pa moramo odklanjati kakršno koli birokratizacijo nameščenkega osebja, ki bi obstojala v tem, da bi se zajedli in zavarovali svoje službe v zbornici ljudje, ki niso prišli iz delavstva, ki jih je poslala v delavske vrste volja nedelavskih činiteljev, ker tak nameščenec ne bi delal in ne dela iz svojega notranjega nagona in volje pomagati delavstvu, temveč hoče koristiti samo skupini, ki ga je poslala v službo. V nameščenški stalež Delavske zbornice nikakor tudi ne spada birokrat, ki mu je služba v njej samo pridobivanje čednega mesečnega zaslužka, torej najozjaja osebna korist. Tak človek služi v zbornici sebi, ne pa delavstvu. Gotovo sta potrebna nameščenstvu tudi red in disciplina. Pravi služabnik delavstvu ima to že v sebi. Birokracija bi mu samo škodovala. Da birokracija ni vse, imamo lep vzgled pri OUZD-ih, kjer imajo vse polno predpisov o disciplini in delovnem času, ki pa za nekatere višje gospode ne veljajo, temveč se jih mora držati le pisarniški proletariat.

Mezdna gibanja drugod

»Industrijski kurir« poroča, da je bila za lesno podjetje »Nihag« d. d. Brestovac v Podgariču blizu Zagreba sklenjena nova kolektivna pogodba, na podlagi katere bodo prejemale akordanti, ki vozijo les iz oddaljenejših krajev, plačo od 23 do 51 din po kategorijah. Dalje, da se plača izvoz drv po gozdnem metru od 7 do 18 dinarjev. Dnevne mezde pa so po novi pogodbi za prvo kategorijo 50 dinarjev, za drugo kategorijo pa 45 dinarjev in hrana.

V prejšnji pogodbi so bile dnevnice v prvi kategoriji 45 din, v drugi kategoriji pa 40 din s hrano. To se pravi, da znaša povisek 5 din na dan.

Te plače dokazujejo, da delavci v južnih krajih naše države ne zaslužijo tako slabo, kakor to pri nas pri vseh mezdah gibanjih pripovedujejo. Ako bi naši lesni in gozdni delavci imeli take plače, bi bili gotovo zadovoljni.

Nova kolektivna pogodba je bila sklenjena v velikem strgarskem podjetju »Makiš« pri Beogradu. Delovni čas se je v pogodbi določil na 8 ur dnevno, delo ob nedeljah se nagradi po zakonu s 50%, delavske plače so bile zvišane povprečno od 11 do 14%. Maksimalna urna mezda znaša 8 din. Tudi iz te pogodbe, o kateri poroča »Industrijski kurir«, je razvidno, da plače v železni industriji v Srbiji tudi niso tako nizke, kakor pri nas vsi trdijo.

Kolektivna pogodba je bila sklenjena tudi v tovarni za odeje v Karlovcu. Plače so se zvišale za moške 1 din in za ženske 0,50 din na uro. Na podlagi tega sporazuma bodo znašale urne plače za moške delavce 4,25 do 4,50 din, a za ženske 3,75 do 4 din. Kolektivno pogodbo je podpisal za delavstvo »Hrvatski radnički savez« (HRS).

Zadoščenje je popolno

Čitateljem »Delavske pravice« je gotovo še v spominu polemika, ki jo je vodila naša krajevna skupina tekstilnega delavstva v Jaršah, oziroma njen predsednik tov. Škofic Ciril, s »Slovenskim delavcem«. Ta list je namreč napadel tovariša Škofica in skupino, da nepošteno upravljajo parski fond. Tovariš Škofic je nato vložil pri sodišču tožbo zaradi klevete, poleg tega pa tudi zahteval, da oblast preišče delovanje parskega sklada, Kraljevska banska uprava, ki je izvršila revizijo poslovanja tega sklada, je že pred časom končala svoje delo in ugotovila,

da se fond vodi povsem točno in v redu in da ni ugovora proti poslovanju. Sedaj je izreklo svojo besedo še sodišče. »Slovenski delavec« je bil obsojen na denarno kazen, povrnitev materialne škode in objavo sodbe, kakor tudi povračilo stroškov kazenskega postopanja.

S tem je krajevna skupina tekstilnega delavstva v Jaršah, posebno pa njena predsednik, dobila popolno zadoščenje za klevete, ki jih je s tako naslado prinašal »Slovenski delavec«. Končno je vendarle še nekje pravica, ki se je v tem primeru tudi izkazala.

Narodno-obrambni sklad

S 1. julijem 1939 se prično pobirati prispevki za narodno-obrambni sklad, ki se odmerja na razne državne davščine, med njimi tudi na zgradarino. Ogromna večina hišnih posestnikov pa ni voljna sama nositi prispevkov, odmerjenih za zgradarino in v ali novo davščino na najemnike. Najemnine so zato marsikje poskočile s 1. julijem 1939.

Najemniki seveda ne morejo smatrati tega postopanja hišnih posestnikov za pravično. Zakonodajalec je hotel obremeniti s prispevkom za narodno-obrambni sklad tudi hišne posestnike. Nanje odpadajoči prispevek morajo oni sami plačati s sredstvi, ki jih dobe za najemnino. Je pač očitvidno smatral, da posestniki morejo prenesti to obremenitev. V sami uredbi o narodno-obrambnem skladu nimajo hišni posestniki pooblastila za prevajanje davščine na najemnike. Če tako postopajo, ne delajo samo proti volji zakonodajalca, temveč vale tudi vse bre-me raz sebe na najemnike, ki so delavci in nameščenci, torej sloji, ki

itak že slabo in težko živijo, ki pa morajo — kar je važno poudariti — že itak plačevati svoj prispevek za narodno-obrambni sklad, odmerjen na njihove dohodke ali plačo. Oni torej morajo plačevati dvojni oziroma celo trojni prispevek: zase, za hišnega gospodarja in končno tudi še za našega kmeta, ki bo tudi poizkušal prevzeti svoj prispevek narodno-obrambnemu skladu na ramena kupcev, saj se je že doslej boril za višje cene svojim pridelkom. To pomenja za delavca in nameščenca prehudo, krivično in nemoralno obdavčenje ter poslabšanje vsakdanjega siromašnega življenja. Zato je edino pravilno, da plača vsakdo sam prispevek za državno brambo kot tudi sam uživa svoje dohodke.

Najemniki pozivajo hišne posestnike, da nehalo valiti novo davščino na svoje najemnike in da umaknejo zvišanje najemnin zaradi nje, če so ga že izvedli. Če ne, bodo morali slednji zastaviti vse svoje moči za to, da država sama prevzame valitev davščine na socialno šibkejšo sloje.

Važno vprašanje

Pri nas, kakor v svetu, v vojni, kakor pri političnih strankah, postaja vprašanje delovnega človeka vedno važnejše, vedno nujnejše. Nihče ga ne odstavi iz dnevnega reda. Tisti, ki misli, da temu ni tako, je že odslužil in najmanj, kar se od njega pričakuje, je, da se odtegne javnemu delu. Tudi oni, ki to velevažno vprašanje nekam podzavestno priznavajo, a hočejo vso stvar podrediti svojim meščanskim, bolj rečeno kapitalističnim nazorom, so doživeli že toliko dokazov zmote, da bi morali, v kolikor že niso, od sramu odstopiti s te klavne poti, ki so jo hodili, ohranjajoč pri vsem tem le svoj položaj, ki so ga s slepomišljenjem in demagoškimi gesli skušali čimdalje ohraniti.

Kljub temu, da se je to proti ljudsko gibanje močno razpaslo, da so mu dali na zunaj lep obraz, postaja le vedno jasnejše, da kljub vsemu prave ljudske težnje ponovno nastajajo in ne več v prejšnji obliki. Vsaka nova rast je vedno hujša, vedno manj odločljiva. Da postaja to vprašanje tako važno, je razumljivo, če pomislimo, da delovni človek vsak dan razmotriva svoj položaj, ki je zanj življenjskega pomena. Ob vsem tem si na podlagi dejstev in stvarnega razpravljanja, pri čemer mu služijo goli podatki in neizprosna resnica za osnovno podlago, iz katere si gradi prepričanje, ki postaja vedno močnejše, izrazitejšo, tako da lahko govorimo o temeljih, o osnovah, ki naj bo obenem tudi program, da rabimo ta sodobni, a že preveč oguljeni izraz.

Kar se nas tiče, je že dosti jasno dejstvo, da zadnja leta, lahko rečemo, deset let, nočemo biti nikomur za objekt izrabljanja, niti ne za številko, kaj šele štafažo. Če smo v najhujših časih to dokazali, tedaj je brez pomena ponavljati, da bomo tudi v prihodnosti na tem vztrajali. Vprašanje delovnega ljudstva je postalo v zadnjih letih že tako pereče, da vedno bolj druži tudi tiste, ki so doslej bolj nevede tavalji za preživetimi metodami in »programi«. V tem oziru smo že storili velik korak naprej in prav zato lahko poudarjamo: četudi še morda ni nastopil čas delovnega človeka, se nam zaradi tega ne mudi nikamor. Točno! Mi ne moremo ničesar izgubiti!

Toda zaradi svojih teženj, ki stremijo za uresničenjem, ne maramo izgubiti časa. Kakor že ves čas, odkar smo postali zreli za resnično gibanje delovnega ljudstva, tako imamo tudi sedaj svoje zahteve, poglede in cilje.

Pravice članov OUZD in svojcev za časa vojaškega službovanja

Članstvo za tistega člana, ki je poklican na orožne vaje, v času orožnih vaj ne preneha. Postransko je, če je član zaradi orožnih vaj odjavljen ali ne, ker se mora čas, ki ga je dejansko prebil na orožnih vajah, dokazati z vojaško knjižico ali potrdilom občine.

Član in delodajalec nista dolžna plačevati za čas orožnih vaj zavarovalnih prispevkov.

Za tisti čas, ko se član nahaja na orožnih vajah, član sam za sebe nima pravice do dajatev za bolezen, ker je za ta čas preskrbljen po vojaških zakonih. Kakor hitro pa se član vrne z orožnih vaj, ima pravico do zdravljenja in bolniških podpor na račun Okr. urada, tudi za tisto bolezen, ki jo je dobil na orožnih vajah. Član pa mora to svojo pravico dokazati s potrdilom vojaške ali občinske oblasti, da je bil na orožnih vajah in s potrdilom delodajalca, da je bil do nastopa orožnih vaj zaposlen in zavarovan. Član mora svoje obojenje takoj prijaviti pristojnemu uradovemu zdravniku.

Družinski člani zavarovanca imajo pravico do zdravljenja pri Okrožnem uradu za tisti čas, ko se član nahaja na orožnih vajah, kakor če bi član ta čas delal in bil zavarovan. Družinski člani, ki hočejo dobiti bolniške dajave ob času orožnih vaj svojega hranitelja, se morajo izkazati pri uradovem zdravniku s potrdilom delodajalca, do kdaj je bil njih vzdrževatelj zaposlen s potrdilom občine, od kdaj služi orožne vaje, kakor tudi s potrdilom občine po § 45., točka 5. ZZZ, da so dejansko odvisni od njegovih dohodkov.

Do naših krajev

Trbovlje

Sestanek skupine rudarjev se vrši v četrtek 28. t. m. ob 5 popoldne v tajništvu. Predaval bo naš duhovni vodja č. g. Kač o duhovnem prepovedu delavske organizacije. Pozivamo vse člane, da se tega pomembnega in za delavstvo koristnega predavanja udeležijo. Duhovna izobrazba je za vsakega delavca predpogoj uspešnega in poštenega delovanja v organizaciji. Na tem sestanku se bo sestavil vrstni red nadaljnjih predavanj za jesenski in zimski čas.

V mesecu avgustu je v našo skupino nanovo pristopilo 42 novih članov in smo odpad k ZSD — Jugorasi že nadomestili in še celo dvignili število članstva. Akcija za pridobivanje je torej uspela. Pozivamo vse tiste, ki niso po sklepu seje svojih dolžnosti do skupine storili, da jo v tem mesecu store. Tovariši, z veseljem na delo!

Zaupnike in podlagajnike skupine ponovno opozarjamo, da je za nje sestanek vsak četrtek ob 5 popoldne v tajništvu. Udeležujte se teh sestankov točno!

Podpisani se prav iskreno zahvaljujem delavstvu cementne tovarne, ki mi je z denarno podporo pomagalo v moji dolgotrajni bolezni. Bog stotero poplačaj! — Škofca Jože.

Javornik

Vesti, ki jih sejejo med delavstvom nekateri, da je samo zastopnik JSZ na Javorniku kriv, da se razprav ni mogel udeleževati in na njih sodelovati tudi zastopnik SMRJ, dopolnjujemo s sledečim: Zastopnik JSZ na Javorniku je izjavil: »Tudi SMRJ naj ugrizne v trdi orih in naj podpiše kolektivno pogodbo iz leta 1937.« To vendar ni nobena krivica. Kdor ne upa prevzeti nobene odgovornosti na rame, naj se nikar ne vsiljuje za zastopnika delavstva. Okrožnica iz leta 1937, in tista, ki je bila namenjena martinarjem, pa nam pove, da SMRJ še vedno plove v vodah, ki za današnje čase niso primerne. Gospoda G. in G. naj pri svojem govorjenju malo mislita in naj se zavedata, da smo danes v tovarni vsi enaki in da so časi šikaniranja s strani gospodov socialistov že davno minuli. Ne maramo, da bi se v teh težkih časih, ki jih preživljamo, prepirali, nočemo pa tudi tega, da nam očita nekdo od tistih, ki imajo polno grehov na svoji glavi, neresnične stvari.

Mezdno gibanje, ki se je začelo na vlogu delavskih strokovnih organizacij

dne 2. julija, je končano. 15. septembra so zastopniki strokovnih organizacij podpisali nov sporazum v okviru kolektivne pogodbe iz leta 1937. Ni potrebno, da o tem na široko razpravljamo, le eno je, kar si moramo dobro zapomniti: **kolikor moči, toliko uspeha.** Rezultat ni takšen, kot bi moral biti, toda krivdo iščimo tudi med nami samimi. Zanimanja za strokovne organizacije ni, in če ni razumevanja, tudi ni uspehov, kot bi morali biti. To se mora urediti in izboljšati in s tem se bo izboljšal tudi naš socialni položaj.

Dne 10. tega meseca se je vršil članski sestanek, na katerem je odbor poročal o razpravah pri KID. Predsednik je poročal o doseženem uspehu. Zanimanja za tako važne zadeve je mnogo premalo. Želimo, da bi se to uredilo. V nasprotnem primeru se pa nikar ne pritožujemo o našem slabem položaju. Delavec si svoj položaj ustvarja sam po svojih svobodnih strokovnih organizacijah.

Delavstvo naj sodi! Podružnici NSZ na Jesenicah in na Javorniku sta izdali tiskano poročilo svojega delovanja v zadnjih dveh letih. Delavstvo je to reklamo sprejelo z nasmeškom, ker dobro ve, da je to navadna demagogija, ki so jo uganjali tudi naši socialisti vsa leta po vojni, danes pa je že precej teh v nacionalnih vrstah in so se povzpeli že na voditeljska mesta v NSZ. Krščanski socialisti gredo preko takih poročil, ker vemo, da bo tudi tem nekoč odklenalo, kot se je to zgodilo, po zaslugi JSZ že mnogim.

Ljubno

Dne 10. t. m. smo se zopet zbrali na sestanku pri Mecenoviču v Radmirju. Udeležba je bila kar lepa v ozirom na sedanje razmere. Zastopnik centrale je pokazal nalogo organiziranih strokovničarjev v sedanjem skrbni polnem času. Člani reš delavske JSZ ne smemo svojega dela za organizacijo prav nič ustaviti. Nasprotno, prav sedanji čas nam nalaga, da podvojimo organizacijsko delo.

Lesno žagarski delavci Gornje Savinjske doline smo svoja stroka delavstva, ki ima svoj delovni čas in plačilno razmerje. Zavedamo se, da smo šele za organizacijo po težki borbi dosegli izboljšanje. Naš položaj pa še ni enak položaju lesnega delavstva, posebno ne položaju strokovno usposobljenih žagarjev. Rabili bomo še zelo organizacijo! Treba je, da se tega zavedamo posebno sedaj, ko bomo ob preureditvi države tudi v Sloveniji dobili nove postave. Delavci moramo ob

tej važni priliki biti budno na straži in po svojih strokovnih, res delavskih organizacijah stati v borbi za svoje pravice in jih z vso močjo svoje delavske organizacije uveljaviti. Vse to nam veleva, da nas ne uplašijo težki časi, temveč da gremo mirno naprej na delo za našo JSZ, ki nam bo priborila še nadaljnje izboljšanje naših plač.

Pogovorili smo se nekoliko tudi o Delavski zbornici in o pravicah članov, ki so bili vpoklicani na orožne vaje.

Solčava

Na sestanku naše skupine JSZ smo sklenili, da naprosimo centralo JSZ, da stori pri OUZD potrebne korake, da bo uradov zdravnik iz Ljubnega vsak teden enkrat, če mogoče ob sobotah popoldne, ordiniral za člane OUZD v Solčavi.

Naša zahteva je nujno utemeljena. Članov OUZD je v Solčavi približno 100, ki imajo do Ljubnega 20 km daleč. Kaj se pravi iti bolnemu delavcu 20 km do zdravnika, ni treba razlagati. Pa vzemimo, da še gre nekako poleti, toda pozimi hoditi tako pot, je nekaj drugega. Uradov zdravnik g. dr. Arh to razume in je s svoje strani naklonjen naši zahtevi. Prepričani smo, da bo to uvidel tudi Okrožni urad v Ljubljani in nam ugodil.

V drugih krajih dobivajo revni šolski otroci v šoli kakšno šolsko knjigo na posodo. Pri nas tega ni, dasi je občina bogata, nekatere delavske družine pa zelo revne. Organizacija je tudi storila potrebne korake, da bi naši revni šolarji dobili isto pomoč, kot jo imajo drugod.

Tovariši, organizacija dela za izboljšanje našega položaja. Uspehe bomo dosegli le tedaj, če se boste organizacije oklepali in pripeljali tudi še neorganizirane delavcev v Solčavi!

Škofja Loka

V nedeljo, dne 17. t. m. se je vršil sestanek skupine oblačilnega delavstva. Po kratkem poletnem oddihu, smo se zopet v zelo lepem številu zbrali pri delu. Ob tej priliki smo razmotrivali svoje strokovno delo in temu primerno začrtali svoje nove smernice. Poudarili smo tudi skupen nastop nas vseh pri vsakem morebitnem izrabljanju delavstva od strani gospodarskih krogov v sedanjem težkem mednarodnem položaju. — Posebno izbrnno nam je tov. Rozman v svojem jedrnatem govoru prikazal ves nastali položaj. Priporočal je ohraniti mirno kri in se izogibati razburjenju, da se bo naše gospodarstvo razvijalo normalno, od česar bo imelo največ koristi delavstvo. Sledilo je poročilo o poteku akcije za plačane letne dopuste. Ravnotežstvo nam je zaenkrat naše želje odbilo, vendar smo sklenili, da ne bomo odnehali, ampak bomo šli

Papeštvo in krščansko strokovno gibanje

V času, ko nekateri odrekajo krščanskim delavcem svobodo združevanja, moramo opozoriti na pismo kardinala Paccelija, sedanjega papeža Pija XII., ki ga je pisal dne 5. junija 1937 v imenu papeža Pija XI. predsedniku Mednarodne kršč. strokovne zveze, našemu tovarišu J. Zirnheldu. Pismo se glasi:

»Papeštvo se nikdar ni ustrašilo zahtevati za delavce svobode združevanja, ki je sama po sebi umevna, če ima namen omogočiti doseči upravičene cilje, na primer varstvo in izboljšanje pametne poklicne blaginje.«

Te besede so nam jamstvo, da smo na pravi poti, ko zahtevamo za delavstvo in nameščenstvo pravico opredelitve in možnost organiziranja v krščanski strokovni organizaciji, kar je naša JSZ s svojimi krajevnimi in poklicnimi skupinami ter zvezami.

toliko časa za cilj, da bomo dosegli svoje pravice. — Na koncu se je oglašilo k debati nekaj tovarišev, nakar je tov. Sever zaključil sestanek.

Medvode

Skupina papirničarjev JSZ bo imela v nedeljo 24. septembra ob 8. uri zjutraj pri tov. Knificu v Goričanah svoj redni članski sestanek. Na tem sestanku bo imel zastopnik centrale iz Ljubljane zelo važno predavanje o delavski zaščiti po obrtnem zakonu. Pogovorili se bomo pa tudi še o več drugih, za nas važnih stvareh. Dolžnost vseh članov je, da se tega sestanka gotovo in točno udeležijo!

Ljubljana

Tovarna »Zmaj«, 17. septembra t. l. smo se udeležili pogreba tovarišice Kavčnik Mici. Nad deset let je delala z nami in se borila za delavske pravice. — Na grobu se je v imenu delavstva in centrale JSZ poslovil glavni zaupnik Toman Anton. Tovarno pa je zastopal tehnični poslovodja g. Škofic in se v kratkih besedah zahvalil za njeno desetletno delo. Pogreba smo se udeležili vsi delavci in delavke tovarne »Zmaj« ter zastopniki in zastopnice nameščenec. — Počivaj v miru draga tovarišica Mici. Domačim pa iskreno sožalje vsega delavstva tovarne Zmaj.

Krščansko strokovno gibanje in svoboda strokovnih organizacij

V naslednjem bomo pričeli — vsaj v glavnem — govor H. Pauwelsa, predsednika Zveze krščanskih strokovnih organizacij v Belgiji, ki ga je imel na kongresu Zveze krščanskih kovinarskih strokovnih organizacij v Zürichu.

Uvod.

Cicero, eden izmed največjih govornikov starega veka, je izjavil, da ni svoboda nič drugega, kot udeležba pri vladanju. Od tega časa je preteklo dva tisoč let, toda te besede še imajo danes polno veljavo.

Tam, kjer vladajo posamezne osebe ali skupine brez kontrole, ki smejo delati, kar hočejo, uživajo le ti popolno svobodo. Za tiste pa, ki so od vladanja izključeni, obstoja svoboda le v toliko, v kolikor jim jo vladajoči dovolijo.

V takem sistemu je mogoča vsaka pretiranost in samovoljnost. Tak sistem ne daje ljudstvu niti najmanjšega jamstva, da bodo upoštewane njihove pravice in zahteve. Takega sistema ne moremo spraviti v družbi, ki je dovolj razvita, v sklad s pravičnimi zahtevami in obveznostmi. Iz tega razloga je razumljivo, zakaj se je trudilo ljudstvo v vseh deželah skozi mnogo stoletij, da prepreči ali pa zmanjša moč posamezno vladajočih in da sodeluje pri vladanju. Tak primer je bil v srednjem veku, ko so se stanovni poslužili svoje moči, da bi bili soudeženi pri izvrševanju državne moči.

Iz te okolnosti je tudi razvidno, za-

kaj je napelo delavstvo v XIX. stoletju vse svoje sile, da bi se osvobodilo samovolje in podjarmljenosti, katero je omogočal gospodarski in industrijski sistem in da bi samo ustvarilo organizacije. Ti sindikati so si stavili — toda le v začetku — za neposredno nalogo zboljšanje delavskih plač in delovnih pogojev. Toda te organizacije so imele tudi za smoter, ustvariti delavstvu potrebno moč, da dvigne njihov ugled in razširi njihove pravice.

Krščansko strokovno gibanje pa ni le pripravljalo predpogojev za zboljšanje položaja delovnega ljudstva, ampak je moralo zastaviti vsepovsod, kjer se je ustalilo, svoje sile, da se je smelo delavstvo organizirati v sindikatih, v katerih se je zdelo enakopravno. Z drugimi besedami: Krščansko strokovno gibanje se je moralo boriti tudi proti tendencam, da bi bila delavstvu vsiljena totalitarnost sindikalizma.

Dosledno temu se je moralo krščansko strokovno gibanje braniti tudi proti totalitarnim režimom, neglede na to, kdo in s kakšnimi sredstvi jih vodi.

Odgovor na očitke

Krščanskemu strokovnemu gibanju so očitali, da so bili v svojem boju proti totalitarnemu sistemu merodajni, če že ne izključno pa vsaj v prvi vrsti politični oziri.

Ce tudi je ta očitek brez vsake podlage, vendar je tolikega pomena, da se bomo pri njem nekoliko pomudili.

Predvsem hočemo poudariti, da se je krščansko strokovno gibanje izjavilo proti vsem totalitarnim sistemom in da je bilo njegovo zadržanje brez izjeme enako proti vsem režimom, ki so odpravili svobodo delavskih strokovnih organizacij in obstoječe uničili.

Ali bi bilo sicer mogoče, da bi ne delalo nobenih razlik, če bi ga vodili le izključno politični oziri?

Nihče ne more kaj takega očitati krščanskim strokovnim organizacijam. Dobro vemo, da je naloga krščanskega socializma v tem, da proučuje zahteve delovnega človeka, da jih brani in pospešuje in da stremi za tem, da se uvede nov gospodarski red. Toda ali ne vidimo, da zavisi uspeh njegove akcije v obratih, uresničenje njegovega gospodarskega in socialnega programa od mnogih predpogojev, ki so izven obratov in ki spadajo k splošni ekonomiji in k uredbi režima.

Delokrog strokovnega gibanja se širi na ta način izven poklicnega kadra. Torej se ne sme omejiti samo na poklicni delokrog. Če bi se, bi nazadovalo. Razvijati se pa mora v gotovem ozračju — predpogoji, ki so v nekaterih režimih ugodnejši kakor v drugih.

Zaradi tega daje strokovno gibanje pri današnjih okoliščinah prednost parlamentarnemu sistemu. Kajti ti režimi omogočajo sodelovanje delavcev, ko se določa krog tistih, ki naj vladajo, ki pa morajo polagati tudi račun o tem, kako so izvršili svojo nalogo, in sicer tistim, ki so jim podelili oblast vladanja. Na ta način je omogočeno delavstvu, da sodeluje pri izvrševanju oblasti. Ta okolnost daje boljše varstvo njihovih svoboščin in jim nudi tudi jamstvo, da bo delavsko gibanje svobodno.

Toda to zadržanje narekuje krščanskemu sindikalizmu izključno sindikalistična gledišča.

Poleg režimov, katerim daje prednost krščansko strokovno gibanje, obstojajo še drugi režimi, kateri so na nesrečo uničili omenjene svoboščine s svobodo sindikalnega gibanja vred. Ti

režimi prepovedujejo delavstvu napraviti kaj takega, kar bi zboljšalo delavske pogoje. Vso delovanje postavljajo v službo države. Poleg tega je nauk in njegovo uporabljanje v direktnem nasprotju v naukom krščanskega strokovnega gibanja.

Totalitarni sistemi

Te sistem poznamo. To so totalitarni sistemi. V glavnem so trije: ruski, italijanski in nemški. Njihova ideologija nam je znana.

V ruskem sistemu je udeležena (realizirana) oblast proletarjata.

Fašizem vidi svoj ideal v vsemočnosti države. Dobrobit države je nad vse. Njej se mora vse ukloniti. Zadržanja leta je od te ideologije nekoliko popustil v korist nacizma.

Nacizem obožuje raso. Njegov ideal je raso ohraniti čim bolj čisto in jo napraviti za gospodovalko. Država in vse njegove naprave morajo biti v službi rase.

Toda ti sistemi imajo tudi veliko skupnih potez. Vsi trije sistemi stremijo namreč po absolutni državni oblasti, katere nosilka naj bo, odnosno je stranka. Ta absolutna državna oblast, odnosno stranka, zapoveduje v državi, izvršuje posamezne in splošne ukrepe, katere smatra država za koristne in potrebne. Vse drugo je prepovedano in izključeno. Vse mora biti podrejeno tistemu smotru, katerega je določila država. In to je vzrok, zakaj morajo biti zabranjene individualne in splošne svoboščine, predvsem pa svoboda strokovnega gibanja, kakor tudi iniciativnost, ki bi se zdelo nevarna stavljenemu smotru.

Na ta način država vse ureja, zapoveduje in vsak ji mora biti pokoren. In dobro vemo, kakšne so posledice nepokorščine. (Dalje prihodnjič.)

N A R O B U

Prav tako pa se nobena stranka ne more posluževati imena vere, da bi s tem dala zavetje svojim lastnim političnim naziranjem. »Kdor meša Cerkev v strankarske prepire in se hoče posluževati njene opore, da bi laže triumfal nad svojim političnim nasprotnikom, ta brezobzirno izrablja vero.«

(Leon XIII.)

Ali naj se katoličani iste dežele združijo v eno samo stranko?

Tega jim ni treba storiti. Katolištvo nudi visoko in zelo dragocena spoznanja za ureditev gospodarskega in političnega življenja. Oblikuje vesti in goji kreposti, ki so nujno potrebne tako javnemu kakor zasebnemu življenju. Obenem pa prepriča človeku skrb in plemenito nalogo, da si poišče načine njih uporabe in rešitve v posameznih primerih spremenljivega vsakdanjega življenja. In v teh posameznih stvarnih položajih, v presoji dejstev in v izbiri sredstev ne more nihče hoteti biti nezmožljiv. Dasi je res, da mora vse oživljati isti katol. duh, vendar ne more nihče izmed njih nastopiti kot kak izključni predstavnik katoličanstva.

Kaka »Katoliška stranka« bi povzročila dvojno škodo, ker bi se na eni strani zdela, da smatra za katoličane druge vrste tiste odkrite vernike, ki ne bi delili njenega političnega mišljenja, in ker bi na drugi strani s svojimi dvomljivimi ali celo pomanjkljivimi nastopi škodovala katoliškemu imenu pri drugih državljanih. (Pij XI.)

Ne hoteti imeti nobenega deleža v javnem delu je ravno tako graje vredno kakor ne hoteti nič storiti za skupno dobro. (Leon XIII.)

Če drži, da ima vsak duhovnik — pa naj bo v dušnem pastirstvu ali ne — kot državljan pravico do svojega lastnega političnega prepričanja, pod pogojem seveda, da je to prepričanje v skladu s pravo vestjo in z verskimi koristmi, tako je na drugi strani prav tako res, da se mora duhovnik zaradi svojega svetega značaja, ki mu je podeljen in zaradi svoje svete službe, ki mu je naložena, odreči sleherni izpostavljenosti, ki bi mogla dušam odvzeti veri dolžno ljubezen in spoštovanje in ki bi njegovo osebo mogla zaplesti v vrtnice strasti in zgolj časnih koristi.

V življenju kajpak ni vedno lahko najti v tem prave meje. V vseh mnogovrstnostih posameznih primerov bo torej težko določiti, ali ta in ta način v takih in takih okoliščinah zadeva samo zasebnega državljana ali pa celega človeka, ki ima po svoji službi javen značaj. V teh dvomljivih primerih — kakor povsod, kjer bi delovanje škofa ali duhovnika moglo spraviti v nevarnost verske koristi, za katere je postavljen, bo jasnovidna gorečnost pastirja opustila delo v tej smeri. (Kard. Laurenti.)

Cerkev je dobro storila, ko je prepovedala svojim sinovom pridruževati se gibanjem in šolam tistih, ki bi hoteli postaviti koristi stranke iznad vere ter bi hoteli, da vera služi stranki. Bila bi velika nevarnost, ako bi kdo izpostavil sebe ali pa druge, zlasti še mladino, takim naukom, ki so nevarni za čistost vere in pravost kakor tudi za pravo vzgojo mladine.

To bi moglo zelo občutno oslabiti pravi katoliški duh, gorečnost in pobožnost med mladino in tako s tiskom kakor z živo besedo popačiti neznost njihove vesti; z eno besedo tako delo zmanjšuje popolnost krščanskega življenja in apostolat prave »katoliške akcije«, v katerega so poklicani vsi katoličani — prav posebno pa še mladina. (Pij XI.)

Razgledi

Dogodki se prehitevajo z veliko naglico. Ni vse golo presenečenje za tiste, ki so imela čas in možnost, da so iz nepristranskega časopisja motrili potek mednarodnih zapletljajev. Mnogo presenečenj, kakor so hitre odločitve na bojiščih ali pa nenadne presumeritve politike nekaterih držav, so trezni politiki predvideli kot posledico neodločne, zavlačujoče in dvoumne politike starih politikov, ki se še niso spoprijaznili z velikim preokretom, ki je bil zadnjih šest let napravljen v mednarodnih odnosih. Mnogi dogodki se nam zde tako nenadni zato, ker naša javnost zadnja leta ni imela možnosti, da se nepristransko razgleda po svetu, temveč smo morali gledati dogodke večinoma skozi enostranska očala pristranskih časopisnih organizacij. Zaradi tega je prav, da se pripravimo na to, da presenečenja, ki smo jih doživeli zadnje tedne, niso zadnja.

Napovedi o triletni vojni, na katero sta se pripravili po izjavah njihovih državljanov Francija in Anglija, se nam zde na prvi pogled neverjetne. Saj je vojni obračun med Nemčijo in Poljsko končal poprej kot v treh tednih. Poljska je imela 52 milijonov prebivalcev in nad 7 milijonov vojakov, ki so pokazali veliko hrabrost in odločnost. In vendar ni mogla nuditi odpora niti dva meseca. O vzrokih je danes težko razpravljati. Napačno pa je misliti, da bo v tej vojni, ki se zapleta na široko kot zadnja svetovna vojna, imelo odločilno moč orožje. Tudi v zadnji vojni v končni odločitvi ni odločalo orožje, temveč gospodarska in notranjepolitična moč držav. Saj so bile poražene številne države do tal, pa vendar to ni bila končna odločitev. Francija in Anglija sta proglasili in predvsem poudarili gospodarsko vojno. Zato sta tudi napovedali dolgo vojno.

Posseg Rusije v poljsko-nemško vojno je usodo Poljske nenadno hitro odločil. V nedeljo je Rusija razglasila, da smatra, da poljska vlada ne obstoja dejansko več in da mora zasesti ukrajinski in beloruski del poljske države v zaščito teh sonarodnjakov. Obenem so v nedeljo zjutraj ruske čete začele na vsej dolgi poljsko-ruski meji korakati na ukrajinsko in belorusko ozemlje. V ponedeljek je Nemčija proglasila, da je prodiranje nemških čet končano in da Nemčija beloruskega in ukrajinskega ozemlja Poljske ne bo zasedla. Pričakovati je, da bo še ta teden vpostavljena skupna meja med Nemčijo in Rusijo. O politiki Rusije napram Nemčiji je ugledna angleška politična revija napisala: Rusija je napravila z Anglijo tako, kot je hotela napraviti Anglija z Rusijo, ko je nameravala Rusijo prepustiti Nemčiji. Molotov je to sam povedal angleškemu poslaniku v Moskvi. Smehljaje je še dodal, da je Nemčija poslala na sklepanje pogodbe svojega zunanjega ministra, dočim je Anglija poslala samo nekega uradnika iz zunanjega ministristva. Zabeležiti je treba tudi dejstvo, da je Poljska pomoč Rusije odklanjala že takrat, ko je Rusija to pomoč bila pripravljena nuditi. Mnogi angleški listi so pisali, da je Rusija neposredno pred sklepom nemško-ruske pogodbe imela vtis, da Anglija pripravljala novo Monakovo. Iz govora maršala Vorošilova po podpisu rusko-nemške pogodbe je videti tudi to, da Rusija ni računala s tem, da bo Anglija resnično stopila v vsakem primeru na stran Poljske.

»Zakaj Italija še ni stopila v vojno, to ve samo Musolini.« je zapisal vplivni italijanski list »Resto del Carlino«. List trdi, da je ostala politika osi popolnoma nespremenjena. Opozarja tudi na besede Mussolinija, ko je rekel: Karkoli se bo zgodilo, izjavljam vam z brezpogojno gotovostjo, da bom dosegel svoje cilje. Vi veste, da so med temi Tunis, Džibuti in Suez.

Vprašanje nevtralnosti manjših držav stopa vedno bolj v ospredje. Postalo bo v kratkem najvažnejše vprašanje mednarodne politike. V začetku tedna so se zbrale na skupno posvetovanje Švica in severne skandinavske države. Nobena izmed vajujočih se držav ne dopušča več nevtralnosti v dosežanjem obsegu, to je prostega trgovanja z vsemi državami. Anglija ne dovoljuje nikakega prevažanja blaga, ki bi ga mogle nevtralne države prodati naprej njenim sovražnikom.

Romunija je nudila prvo zatočišče poljski vladi in ministristvom, ki so prešli iz Poljske. Romunska vlada je

ponovno izjavila, da hoče ostati nevtralna. Odločitve Romunije in Turčije bodo važne tudi za stališče drugih balkanskih držav.

Za prenos kompetenc na banovino Slovenijo je bila pretekli teden imenovana komisija, v kateri so gradbeni minister g. dr. M. Krek, podban dravske banovine dr. Majcen in min. brez listnice dr. Mihajlo Konstantinovič. »Slovenski dom« pa je poročal o sestavi neke pomožne komisije, v katero so imenovani izraziti strokovnjaki na gospodarskem, socialnem in državnem področju.

priljublja vlada uredba o začasnem namestništvu narodne skupščine, ki naj bi izdajalo postave za izvedbo sporazuma, katere pa bi pozneje potrdil izvoljeni parlament.

Glasilu JRZ »Samouprava« je prenehalo izhajati kot dnevnik in se je izpremenilo v tednik. Ker so po sporazumu s Hrvati prenehale politične polemike med JRZ in opozicijo, je postal list, ki je bil samo politično glasilo unitaristične stranke JRZ, kot dnevnik nepotreben.

V uredništvu lista je bil tudi znani slovenski senator g. Smodej.

Zasedanje plenuma Jugorasa v Belgradu. Pretekli teden je v belgrajski Delavski zbornici zasedal plenum Jugorasa. Za Slovenijo so se zasedanja udeležili predsednik ZZD, referent Delavske zbornice in Ljubljani g. Preželj Fran, član glavnega odbora ZZD, urednik »Slovenskega delavca« in upokojeni župnik g. Križman Andrej in stalni zastopnik ZZD pri Jugorasu g. Albin Gaser. Časopisje poroča, da je bil na zasedanju tajno izvoljen za podpredsednika Jugorasa Ljubomir Mikič, tajnik belgrajske Delavske zbornice. Udeleženci so obiskali tudi ministra za socialno politiko.

Dekleta pišejo

Mici Kavčnikovi v slovo

Ko si odhajala pred dobrimi 14 dnevi v bolnišnico, nismo pričakovali, da te ne bo več. Niti misliti si nismo mogli, da se bo pretrgala veriga, ki je bila sklenjena med nami polnih deset let. Prva si ti, tovarišica Mici, ki si odšla na nepovratno pot. Minula so vsa razočaranja in trpljenje, ki čaka še nas tovarišice in tovariše. Nešteto krat si pohitela na vlak, da te je odpeljal med nas v tovarno, kjer si delila z nami delavsko usodo.

Nisi bila poklicana za tovarniško delavko. Izredno si bila nadarjena za vezenje. Ni ti bilo dano, da bi se posvetila delu, za katerega si imela veselje in zmožnost. Že v mladosti ti ni bila pot posuta z rožicami, trpkost delavskega življenja si okusila že zmlada. Zato ni čudno, da te niso mogle razumeti nekatere sodelavke. Nosila si v sruhol, ki jo nosijo vsi tisti, katerim je že rana mladost zagrenila življenje, ki se potem stopnjuje dan za dnem.

Razumela si klic tovarišice in tovarišev, da stopiš v njihovo skupnost — našo krščansko socialistično delavsko strokovno organizacijo »JSZ«. Nič te ni zadrževalo, ne slabo vreme, ne druge okoliščine, da bi se ne udeležila sestanka, kadar je to organizacija želela. Živela si z zavestjo, da v skupnosti človek nekaj pomeni. Do dna si morala izpiti kelih trpljenja, posebno v zadnjih dnevih.

Prepričani smo, da si že prejela za služeno plačilo pri Njem, ki je Pravičica in Ljubezzen.

Ko smo stale tovarišice in tovariši ob odprtem grobu, nam je bilo težko slovo, saj smo se v desetih letih trdno navezali drug na drugega. Mir, ki si ga tako zelo želela, uživaj v domači zemlji!

»Borba krščanskih strokovničarjev za nov red.« Vse, ki so prejeli po nekaj izvodov brošure v prodajo, prosim, da mi poravnajo prodane brošure po prejeti poštni položnici, neprodane pa vrnejo. — Valant Milan, Ljubljana, Ulica na grad 5, ali: OUZD, Miklošičeva cesta 20.

Zapiski

Nekatere posledice nemško-ruske pogodbe

Znano nemško-rusko nenapadalo pogodbo, po kateri se zavezujejo Nemčija in Rusija med drugim tudi, da se bosta posvetovali o vseh skupnih zadevah in ki je pospešila izbruh sedanjih vojn, gledajo marksistične vrste zelo različno. Komunisti, ki prihajajo resno v poštev samo v Franciji, skušajo pogodbo zagovarjati in krivijo za njen nastanek Anglijo, Socialisti, ki so politično za demokracijo, vidijo v pogodbi med komunistično Rusijo in hitlerjevsko Nemčijo nevarnost za demokracijo in odklik od marksističnih načel. Vodstvo mednarodne zveze socialističnih strokovnih organizacij v Amsterdamu je obsodilo na svoji seji rusko-nemško pogodbo. Socialisti Anglije, Francije in Poljske odločno podpisajo svoje vlade v sedanjih vojni. V nekem francoskem okraju so se vršile volitve, in sicer pred nastankom rusko-nemške pogodbe in potem. Pred nastankom so dobili komunisti 224 glasov, po nastanku samo še tri. Vse ostalo so pobrali deloma socialisti, deloma radikalni socialisti Daladiera.

Angleška vlada je prepovedala na svojem področju komunistično in fašistično stranko, ki je kazala precej življenja posebno v zadnjem času. Češ da sta obe nevarni za demokracijo, ker sta njeni nasprotnici.

Stališče kršč. delavstva do kupčij med ekstremi ni treba še določevati. Kreпка ga je izoblikoval tajnik Mednarodne krščanske strokovne zveze, ki je zapisal v članku »Kristus, naš Vodja«:

»Mi se hočemo varovati komunizma in fašizma kot kolere in tifusa. Odklanjamo komunizem in fašizem! Mi hočemo biti kristjani, prenoviti današnjo družbo in jo napraviti krščansko in demokratično. Živimo, delajmo in borimo se z geslom: Kristus Vodja!«

Črna-Kaolin

Članski sestanek naše skupine bo 24. septembra ob 2 popoldne v prostorih Franca Logarja na Praprotnem, Sv. Primož. Sestanek bo zelo važen, zato pridite!

To in ono

Spominski zbornik Slovenije, ki ga je izdala za dvajsetletnico obstoja Jugoslavije banska uprava v Ljubljani, je zelo obsežen (700 strani). Tri strani so posvečene našim delavskim strokovnim centralam. Opis delovanja JSZ in njene zgodovine zavzema skoro eno stran. Ker so ti podatki našemu članstvu že znani iz naših lastnih publikacij ali življenja v organizaciji, jih ne bomo navajali. Pač pa bi radi omenili, kaj poroča članar o ZZD, ki ji posveča slabo polovico strani. Najprej članar navaja po pravilih ZZD, kakšna organizacija je to (pravi, da je nestrankska in kaj je njen namen), nato pa nadaljuje:

»Na prvem občnem zboru v l. 1957. je imela ZZD 2150 članov, na drugem v maju 1958. že 4212 in je od tedaj že v jeseni leta 1958. prekoračila število 5000. V zadnjih mesecih ZZD naglo narašča. V poslovnem letu 1957./58. je ZZD podpisala 10 kolektivnih pogodb in preko 20 sporazumov v raznih tarifnih in drugih sporih. Na plačah je ZZD sama priborila slovenskemu delavstvu čez tri milijone dinarjev.

Predsednik centrale Zveze združenih delavcev je g. France Preželj, ki je tudi predsednik konzorcija glasila ZZD »Slovenski delavec«. »Slovenski delavec« izhaja tedensko, je izborno urejen strokovni list in zato med slovenskim delavstvom zelo priljubljen.«

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejšo prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodaimler«, »Vesta« in »Miffac«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

PRIHRANKE vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/1.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-1. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-1. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žamer, Ljubljana. Tiska Zadrzna tiskarna r. z. o. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejec)